HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

הכי גרסינן שאמר משום רבי יהושע בן חנניה נהי"ק: ה"ג משל דרבי יהושע בו': והלכתא כרבא. דקידושא והדר אבדלתא דכי מבדיל ברישא מיחזי עליה קדושת שבת כמשאר: נר ומזון בשמים והבדלה. היכא דליכא לו אלא כוס א': על המזון שהוא בתחלה. כיון דגמר סעודתו בההוא איפייב ברישא ואין מעבירים על המצות: אכסא קמא. כשמתחיל לשתות (ג) על המזון שבתחלה: והדר ברך. בפה"ג אכסא דברכת המזון כמו שאנו עושין בכל סעודה וסעודה ובשאר סעודות עסקינן דלאו במוצאי שבת: לא הוי ידעיתו אי משקו לכו (ג) בתר כסא קמא אי לא ומשום הכי בעיתו למיהדר ובירוכי: קאי

רשב"ם

ורבה אמר יהג"ק. סבירא ליה כרב דמשוי מאור בין קידוש להבדלה שאין נכון בעיניו של רבה לסמוך הבדלה לקידוש שזה מכחיש כמו שאל זה הקידוש עושהו קודש(ד) והבדלה עושהו קודש קל וסבירא ליה כשמואל דהבדלה קודש לקידוש ומיהו יין ברשם כולן תמדיר קודש והכי נמי בברכות ירושלמי(ה) יו"ט שחל להיות במוצ"ש רבי יוחנן אמר יקנ"ה ר' חנינא אמר ינה"ק ולוי אמר יהג"ק מסתברא דלוי דאמר מעין שניהן. ונראה לי דהכא גרסינן [נמי] ולוי אמר יהג"ק רבה אמר קני"ה שכן דרך האמוראים רב ולוי ושמואל מברים הם ורבה אחריהן: קני"ה. סבירא ליה דקידוש קודם להבדלה כרב (ה) ולמה אינו רוצה לומר יין ברישא לפי שא"כ אינו נראה שמבדיל על היין הואיל ומרחיק הבדלה מעל ברכת היין והרי עיקר הבדלה לא תיקנו אלא על היין אבל קידוש אפילו על הפת יכול לקדש כדלקמן (ד' קו:) הלכך קידוש ברישא והדר מאור לפי שאנו רוצין לסמוך יין להבדלה והבדלה על כרחך לבסוף תהיה כשאר כל מוצאי שבתות והאי דלא מקדים יין מקמי מאור כשאר מוצאי שבתות שאם כן היה נראה על הקידוש ולא על הבדלה אבל במוצ"ש דעלמא דליכא קידוש מקדמי ליה: קינ"ה. סבירא ליה כרב דקידוש קודם להבדלה ורואה נמי לסמוך יין להבדלה טפי מקידוש הלכך קידוש ברישא והדר כל סדר הבדלה של סדר כל מוצאי שבת דהוי יין מאור והבדלה אי נמי רוצין להבדיל בין קידוש להבדלה בכל היכולת: נקי"ה. קידוש קודם להבדלה כרב ויין נמי רוצה לסמוך להבדלה כמו שפירשתי הלכך נקי"ה בעינן ומאור משוי ברישא מקמי קידוש דהא כל מוצאי שבת קודם להבדלה לפי שנהנה בו תחלה ה"ג קודם לקידוש שהרי נהנה בו תחלה והרי אי אפשר לאומרו בין יין להבדלה כדין שאר מוצאי שבת שהיין קודם לו בשביל שתדיר דא"כ יש כאן הפסק בין יין להבדלה: ה"ג שאמר [משום] רבי יהושע בן חנניה נהי"ק. וטעמא כדמפרש לקמן דהבדלה קודם לקידוש והלכך נר תחלה לפי שרוצה ליתן יין סמוך להבדלה ולקידוש ששניהן נתקנו על היין אבל מאור אומרו בלא יין אם אין לו כוס: ה"ג משל דר' יהושע בן חנניה בו': אגיי ורבא סבירא להו כרב דאמר יקנ"ה ובזמן הוא דפליגי אגיי סבירא ליה יקנ"ה מאחר שמתחיל לקדש יגמור כל הקידוש ואמר זמן שאם אין כאן קידוש אין כאן זמן אבל הבדלה אינה גורמת לומר זמן ורבא ס"ל מה מצינו בכ"מ זמן לבסוף הכא נמי זמן לבסוף וטעמו של דבר דזמן אומרו אפילו בשוק(ו) ועיקרו אינו על הכוס הלכך אומר לבסוף: והלכתא כרבא. דאמר יקנה"ז דקידושא והדר הבדלה וכי(ו) מבדיל ברישא מיחזי דהוי עליה קדושת שבת כמשוי: רב הונא בר יהודה איקנע לבי רבא. במוצאי שבת של חול: בריך אבשמים ברישא. כמנהג שלנו: א"ל. רב הונא לרבא לאחר שגמר הבדלה והא בין ב"ש כו': ולא פליגי לא גרסינן: נר ומזון בשמים והבדלה. היכא דאין לו אלא כוס אחד: זו דברי ר"מ. דהכי הוו תני לפלוגתייהו דב"ש וב"ה דסתם מתני' ר"מ(ו): על המזון שהוא בתחלה. דכיון דגמר סעודתו בההוא מחייב ברישא ואין מעבירין על המצות ואמר רבי יוחנן נהגו כו': רב יעקב בר אחא איקנע לבי רבא. שבת הוה כדאמרינן לקמיה [ע"ב] כי מטא לאבדולי כו' אלמא דמעיקרא סעודת שבת ביום היו אוכלין: אכסא דברכתא. ברכת המזון בירך עליו לבסוף בפה"ג כמו שאנו עושין: לא הוי ידעיתו אי משקו לכו תו בתר כסא קמא אי לא וכי ברכיתו אקמא לא הוה דעתייכו אכסא אחרינא והא"ל כל כוס שלחלת סעודה ומשום הכי בעיתו למיהדר ובירוכי: (ד) רשב"ם ד"ה ורבה אמר וכו' הקידוש עושהו קודם והבדלה: (ה) ד"ה קני"ה וכו' כרב ומ"ה אינו רוצה וכו' ומרחיק הבדלה מברכת היין כל"ל ומיבא ולמה אינו מיבא על נמתק: (ו) ד"ה והלכתא וכו' דכי מבדיל:

מוסף רש"י

נר ומזון בשמים והבדלה. מי שאין לו אלא כוס אחד במוצאי שבת, מניחו עד לאחר המזון וקודם עליו נר ומזון ובשמים והבדלה (ברכות נב.).

מוסף תוספות

א. וראוי לסדר דבריהם זה אחר זה. תוס' הרא"ש. ב. [ו]לא חשש לסדרן כאותו סדר של הקדמת דורות. תוס' ר"פ. ג. [ד]סתם משנה הוי מאור ואח"כ בשמים, והא ר' יוחנן הוא דאמר הלכה כסתם משנה. שם. ד. וא"כ לא הוי סתמא. שם. ה. [ד]משמע קצת דלכתחילה עבדי הכי מדברייך רבא אבשמים ברישא והדר אמאור. תוס' ר"ה טו: ו. כי שמא ישתוהו כולם קודם שיגיע לידם. תוס' הרא"ש. ז. אע"ג דברכה אחת מעין שלש פוטרתן. תוס' ר"פ.

הגהות הב"ח

(א) גמרא דהכי עבדינן דספק מיימי: (ב) רש"י ד"ה אכסא קמא כשמתחיל לשתות הם"ד והשאר נמחק: (ג) ד"ה לא הוי ידעיתו אי משקו לכו תו בתר כסא קמא אי לא וכי ברכיתו אקמא לא היה דעתייכו אכסא אחרינא וה"ל כל כוס שלחלת סעודה ומשום הכי בעיתו למיהדר ובירוכי: (ד) רשב"ם ד"ה ורבה אמר וכו' הקידוש עושהו קודם והבדלה: (ה) ד"ה קני"ה וכו' כרב ומ"ה אינו רוצה וכו' ומרחיק הבדלה מברכת היין כל"ל ומיבא ולמה אינו מיבא על נמתק: (ו) ד"ה והלכתא וכו' דכי מבדיל:

מוסרת הש"ס

(א) ברכות נב:, ב) שם נא:, ג) [ברכות נב: תוספתא ברכות פ"ה הל"א], ד) תולין פו:, ה) [פ"ח ה"ח], ו) [עירובין מ:], ז) [סנהדרין פו.], ח) [קדושין נב.], ט) [וע"ע תוס' ברכות נב: ד"ה נהגו ותוס' ר"ה טו: ד"ה וכי].

הגהות חנגאל

ואסיקנא יום טוב שחל להיות אחר השבת הלכתא כרבא דאמר יקנה"ז. אמר רב יהודה לא נחלקו ב"ש וב"ה על המזון שהוא בתחלה ועל הבדלה שהיא בסוף, לא נחלקו אלא על המאור ועל הבשמים, שב"ש אומרים מאור ואחר כך בשמים, וב"ה אומרים בשמים ואחר כך מאור. אמר ר' יוחנן נהגו העם כב"ה אליבא דר' יהודה דבשמים ואחר כך מאור. רב ברונא ורב חננאל תלמידי דרב הוו יתבי בסעודתא

ורבה אמר יהג"ק ולוי אמר קני"ה. רשב"ם מהפך הגירסא משום דרב ושמואל ולוי מברים[א] היו ואין צריך להפך משום זה דגמ' נקט כל אותם שאומרים יין תחלה יקנ"ה ינה"ק יהג"ק ואח"כ אותם שאומרים קידוש ברישא קני"ה קינ"ה ואח"כ נר תחלה נקי"ה ניה"ק[ב] ומיהו בירושל' משמע כפירוש רשב"ם: **קני"ה.** פירש רשב"ם דרוצה לסמוך יין להבדלה משום דמקדשין על הפת ואין מבדילין על הפת ולפי מה שפירש ר"ת לקמן (ד' קו: בד"ה מקדש) דאין מקדשין על הפת יש לפרש שאם הי' מרחיק יין מן הבדלה יאמרו שאינו בא אלא בשביל קידוש שהוא לכבוד יו"ט: **והלכתא כרבא.** משום [איך] אמוראין אצטריך לפסוק כרבא ולא משום אגיי דקיי"ל[ג] (ב"ק ד' עג.) בכולי גמרא כרבא לגבי אגיי בר מיע"ל קג"ס:

ואמר רבי יוחנן נהגו העם בבית הלל. והשתא חולק רבי יוחנן אסתם משנה[ד] ואיכא למימר שבלשון יחיד היה שונה אותה והיה שונה בה דברי רבי מאיר בהדיא[ה] והאי נהגו לא הוי כהאי נהגו דבפרק בתרא דתענית (ד' כו:) דמפרש דאורויי לא מוריגן ואי עבדי לא מחיגן בידיהן[ו] ט):

בריך אכסא קמא. של קידוש ואכסא דברכתא של בהמ"ז והא דתנן בכילד מברכין (ברכות דף מב.) בירך על היין שלפני המזון פטר יין שלאחר המזון היינו לאחר הסעודה וקודם ברכת המזון שהיו רגילי' לשתות יין אחר הסעודה קודם ברכת המזון: **לא** הוי ידעיתו אי משקו. פרשב"ם כי ברכיתו אכסא קמא לא ידעיתו אי יהבו לכו כסא אחרינא והוה כל חד כתחלת סעודה ולפירושו משמע שהיו מברכין נמי תוך הסעודה וקשה דהא משמע שהיו עושים בי ריש גלותא ברכא דבריך אכסא קמא ואכסא דברכתא ולא על כל כסא וחזו דוחק לומר שלא היו שותים בבי ריש גלותא יין באמצע הסעודה לכך נראה לפרש שלא היו מברכין תוך הסעודה כי היו יודעים שיתנו להם יין כל צרכן אבל בבהמ"ז לא היה כוס כי אם למברך והיו מסתפקים אם יגיע להם לשתות ממנו[ז]:

אנא דעבדי בתלמידי דרב. פירש רשב"ם אף על גב דשמעינן מהכא דברכת המזון אפסוקי סעודתא הוא מכל מקום לא בעי לברוכי אחר יין שבסעודה מקמי דליבריך ברכת המזון לפי שברכת המזון פוטרתו דהשתא בברכה אחת מעין שלש סגי כל שכן בשלש ברכות והכי איתא בה"ג ומיהו אין זה ק"ו דהא פסקינן בברכות (דף מא:) דבריס הבאים שלא מחמת הסעודה אחר הסעודה פי' וקודם ברכת המזון טעונין ברכה לפניהם ולאחריהם וכן תאנים וענבים בתוך הסעודה לרב ששת ולא מיפטרו בג' ברכות דבהמ"ז[ח] ורש"י פירש בתשובה דליכא לברך אחריו כמו תאנים וענבים לרב ששת ואין נראה דהא מסקינן התם אמר רב פפא הלכתא דבריס הבאים שלא מחמת הסעודה בתוך הסעודה טעונין ברכה לפניהם ולא לאחריהם לאחר הסעודה טעונין בין לפניהם בין לאחריהם והיינו דלא כרב ששת ואע"ג דרש"י פירש התם לאחר הסעודה כלומר דבריס

ברכיתו אקמא לא הוה דעתייכו אכסא אחרינא והוה ליה כל חד כתחלת סעודתו ומשום הכי בעיתו למיהדר ובירוכי:

קאי

עין משפט נר מצוה

טז א מיי' פכ"ט מהל' שבת הלכה כב סמג עשין כט טוש"ע או"ח סימן תעג סעיף ג:
יז ב מיי' שם הלכה יג וכל וסמג שם טוש"ע או"ח סי' רלו סעיף ג ג:
ג [טוש"ע או"ח סי' קעט סעי' ז]:

רבינו חננאל

קאי